

Referendumkamer Leiden

Aan het college van de gemeente Leiden

Leiden, 29 januari 2021

Onderwerp: Communicatieplan referendum

Geacht college,

De Referendumkamer heeft kennisgenomen van het Communicatieplan Referendum Inrichtingsvoorstel Wijkspark Roomburgerpark van 22 januari 2021. Gezien de aan haar in de Leidse Referendumverordening toebedeelde taak om “te adviseren over de door het gemeentebestuur te verstrekken voorlichting over referenda” (art. 5, lid 1c) en om (on)gevraagd te adviseren over “overige zaken het referendum betreffende” (art. 5, lid 2), zijn onderstaand enkele observaties en adviezen opgenomen die betrekking hebben op de voorgenomen communicatie- en voorlichtingsactiviteiten ten aanzien van het aanstaande referendum (15-17 maart).

De Referendumkamer spreekt haar waardering uit voor het omvattende en ambitieuze communicatieplan van het college en de voortvarendheid van het college in dezen. Het referendum is een democratisch instrument dat allicht niet bij alle Leidse kiesgerechtigden voldoende bekend is en overigens is waarschijnlijk dat nadere informatie over het raadsvoorstel dat centraal staat bij het referendum behulpzaam is om kiesgerechtigden tot een weloverwogen keuze te doen komen. Goede communicatie en voorlichting zijn dan ook van groot belang.

Het college geeft aan neutrale voorlichting te willen verzorgen over het referendumproces. Als en voor zover deze proces- en instrumentinformatie objectief en neutraal is, kan de Referendumkamer daar instemmend op reageren en positief over adviseren.

De Referendumkamer acht het echter problematisch dat het college tevens meent op objectieve en neutrale wijze voorlichting te kunnen verschaffen over de inhoud van het inrichtingsvoorstel, anders dan het voor alle kiesgerechtigden op eenvoudige en toegankelijk wijze beschikbaar stellen van dit integrale raadsvoorstel. De in het communicatieplan opgenomen positie van neutraliteit – “De gemeente communiceert niet actief om stemmen te winnen voor of tegen het inrichtingsvoorstel” – dient centraal te staan en richtinggevend te zijn voor het gemeentelijke communicatieve handelen. Deze positie komt volgens de Referendumkamer onder sterke druk te staan bij uitvoering van diverse voorgenomen activiteiten en in te zetten communicatiemiddelen, zoals (meest problematisch aspecten cursief weergegeven):

- “Tekeningen en *toelichting op het voorstel*, besluitvorming, *toelichting op de keuzes* die zijn gemaakt.”
- “Stemgerechtigde Leidenaren krijgen *uitleg over de keuzemogelijkheden* bij het referendum.”
- “Toelichting op het instrument referendum en het Inrichtingsvoorstel Wijkspark Roomburgerpark, *met sfeerimpressie in woord en beeld*.”
- op sociale media “*wordt verwezen naar artikelen, achtergrondinformatie, de sfeerimpressie* en andere informatie op de referendumwebsite”
- “Er wordt een *animatie of statische sfeerimpressie van het inrichtingsvoorstel* gemaakt.”
- “De gemeente informeert partijen en media met *neutrale digitale factsheets* over verschillende onderwerpen van het Inrichtingsvoorstel Wijkspark Roomburgerpark *op het moment dat dit nodig lijkt uit de veel gestelde vragen of als reactie op onjuiste gegevens* die door campagnevoerders of media in omloop worden gebracht.”

De Referendumkamer twijfelt niet aan de goede wil van het college om het communicatieplan, ook ten aanzien van bovenstaande punten, zo objectief en neutraal mogelijk op te zetten en uit te voeren, maar twijfelt ten eerste aan de praktisch uitvoerbaarheid van deze intentie. Waar sprake is van inhoudelijke toelichting, van sfeerimpressies (al dan niet middels animatie), van reacties in een lopende campagne of debat, etc., is naar de overtuiging van de Referendumkamer onvermijdelijk sprake van een (onwenselijke) inhoudelijke en meer of minder licht gekleurde positiebepaling van het college en 'de gemeente' en daarmee het loslaten van het streven naar neutraliteit en objectiviteit. Dit geldt overigens bovenal maar niet uitsluitend voor de externe communicatie richting Leidse kiesgerechtigden, maar eveneens voor de interne communicatie: de Referendumkamer acht het informeren via intranet van medewerkers van de gemeente over met name de inhoud van het referendum onwenselijk, gezien het feit dat deze medewerkers in dit opzicht geen andere, geprivilegieerde positie hebben vergeleken met andere burgers en dergelijke informatie mogelijk als onwenselijke druk ervaren.

De Referendumkamer adviseert dan ook geen uitvoering te geven aan of althans de grootst mogelijke terughoudendheid te betrachten ten aanzien van de in het communicatieplan opgenomen ambities waar het de 'ondersteuning van de meningsvorming' betreft. Het college dient zich in de ogen van de Referendumkamer als organisatie of institutie – individuele leden van het college kunnen zich, op eigen kracht, uiteraard mengen in het referendumdebat en in de referendumcampagne - in termen van voorlichting en communicatie primair of wellicht zelfs uitsluitend in te zetten voor een optimale informatievoorziening over het referenduminstrument en -proces, en niet ten aanzien van de inhoudelijke posities met betrekking van het raadsvoorstel en daarin geschetste plan van herinrichting van het Roomburgerpark.

Overigens ziet de Referendumkamer wel degelijk een rol voor het college waar het gaat om het inhoudelijke debat, maar dan om meningen van partijen te verzamelen en bijeen te brengen. Bijvoorbeeld in een papieren en/of digitale referendumkrant, waarin voorstanders en tegenstanders van het betreffende raadsvoorstel gelijke ruimte krijgen om hun standpunt te beargumenteren en illustreren, naast eventuele neutrale procesinformatie van de kant van het college of de gemeente. Mocht een dergelijke referendumkrant worden overwogen, dan denkt de Referendumkamer overigens graag mee met het college en anderen om van dit communicatiemiddel een voor Leidse kiesgerechtigden nuttige bron van informatie te maken met het oog op de overwegingen en uiteindelijk op 15-17 maart bij het referendum te maken keuze.

Mocht het college menen dat de door de Referendumkamer in het bovenstaande geadviseerde beperkingen en terughoudendheid niet noodzakelijk zijn om toch de noodzakelijke gemeentelijke neutraliteit en objectiviteit van de inhoudelijke informatiecampagne te garanderen en het voorliggende communicatieplan dan ook tot uitvoering brengen, dan ziet de Referendumkamer hierbij een actieve reflecterende, adviserende taak voor zichzelf weggelegd.

Hoogachtend,

De Referendumkamer van de gemeente Leiden,

J.G. Verweij, secretaris

J.J.M. van Holsteyn, voorzitter